

Số: 132/2017/CV-VASEP

Tp. Hồ Chí Minh, ngày 08 tháng 9 năm 2017

V/v báo cáo tình hình xuất khẩu cá tra sang Hoa Kỳ thực hiện theo Farm Bill

Kính gửi: Thứ trưởng Vũ Văn Tám

Hiệp hội Chế biến và Xuất khẩu Thủy sản Việt Nam (VASEP) xin tổng hợp và báo cáo Thứ trưởng về tình hình xuất khẩu cá tra sang Mỹ trong tháng 8/2017 sau khi USDA kiểm tra 100% toàn bộ các lô hàng cá tra Việt Nam xuất khẩu vào Mỹ (02/8/2017) theo Farm Bill.

I. TÓM TẮT MỘT SỐ DIỄN BIẾN CHÍNH CỦA CHƯƠNG TRÌNH FARM BILL

Tháng 2/2014 Quốc hội Mỹ đã thông qua Farm Bill 2014, theo đó Chương trình kiểm soát cá da trơn đã được luật hóa, chính thức chuyển từ FDA (Food and Drug Administration thuộc Bộ Y Tế Mỹ) sang chịu sự quản lý của USDA (US Department of Agriculture-Bộ Nông Nghiệp Mỹ).

Ngày 26/11/2015, Cục Kiểm dịch và An toàn thực phẩm (FSIS) thuộc USDA đã ra thông báo từ tháng 3/2016 sẽ chính thức triển khai quy định mới về chương trình thanh tra cá da trơn. Mặc dù kể từ tháng 3/2016 (sau đó đã được dời sang giữa tháng 4/2016), việc giám sát các loài cá này sẽ được chuyển từ FDA sang USDA, các quốc gia và các nhà sản xuất có lộ trình chuyển đổi 18 tháng (đến ngày 01/9/2017) để FSIS thực hiện việc kiểm tra 100% lô hàng cá da trơn nhập khẩu vào Mỹ.

USDA sau đó đột ngột thay đổi, dời thời hạn thực hiện chương trình kiểm tra sớm hơn 1 tháng. Theo đó, kể từ ngày 02/8/2017, toàn bộ các lô hàng cá tra Việt Nam xuất khẩu vào Mỹ chịu sự kiểm tra 100% của cơ quan FSIS.

II. TÌNH HÌNH XUẤT KHẨU CÁ TRA SANG MỸ & KIỂM HÀNG TẠI CẢNG ĐẾN Ở MỸ

1. XK cá tra sang Mỹ:

Tháng 8/2017 xuất khẩu cá tra sang Mỹ đạt đạt **18,44 triệu USD**, giảm **58,5%** so với tháng 7/2017 (44,45 triệu USD) và giảm **54,8%** so với tháng 8/2016 (40,8 triệu USD).

2. Chế độ kiểm tra hàng tại Mỹ:

Để thực hiện chương trình kiểm tra 100% các lô hàng cá tra đến Mỹ, FSIS đã ban hành các Chỉ Thị (Directives). Theo các Chỉ Thị này, có thể tóm tắt cơ chế kiểm của họ như sau:

- Nhà nhập khẩu điền thông tin đăng ký kiểm hàng (Application Form) nộp cùng với Chứng thư an toàn thực phẩm (Health Certificate) do Nafiqad cấp khi thực hiện khai hải quan tại Mỹ.

- Từ các thông tin khi khai hải quan và nhân viên FSIS nhập thêm thông tin vào hệ thống quản lý của FSIS gọi là PHIS (Public Health Information System). Hệ thống này sẽ quyết định một trong những cách thức kiểm tra như sau:

- Kiểm cảm quan (Product Exam): lấy mẫu sản phẩm từ các thùng hàng để điều kiện bên ngoài, tạp chất, tình trạng, rã đông kiểm mùi sản phẩm.
- Kiểm dư lượng kháng sinh và hóa chất và chỉ tiêu vi sinh Salmonella tại phòng thí nghiệm do USDA chỉ định.

- Trong trường hợp có phát hiện vi phạm trước đó, thực hiện việc kiểm dư lượng kháng sinh và hóa chất tại phòng thí nghiệm độc lập thứ 3 với tần suất tăng cường và do nhà nhập khẩu chịu chi phí.

- Tại kho (I-house), nhân viên FSIS sẽ yêu cầu hạ các pallet hàng xuống để kiểm tra các quy định về ghi nhãn, tình trạng bao bì xem có còn nguyên vẹn, sạch sẽ, sau đó thực hiện một trong những chế độ kiểm tra do PHIS chỉ định nói trên. Hàng hóa sau khi đã được kiểm tra sẽ được đóng dấu lên từng thùng để có thể được đưa ra phân phối trên thị trường.

3. Thực tiễn thực hiện

3.1. Tình hình quá tải

Mặc dù đã có một số ách tắc và quá tải kho bãi (đặc biệt là tại cảng Los Angeles), đến thời điểm này, các DN cá tra ghi nhận một số nhà NK lớn đã có kho riêng được USDA xét duyệt làm I-house nên hi vọng sẽ tránh được vấn đề này trong tương lai. Tuy nhiên, đa số các cảng vẫn đang thiếu nhân viên kiểm tra của FSIS. Thời gian trung bình từ lúc hàng vào kho và xin lịch kiểm cho đến ngày kiểm hàng trung bình khoảng 06 ngày. Đa số kiểm soát viên phải kiểm hàng ở ít nhất 2-3 kho/ ngày, làm giảm số lượng container hàng có thể kiểm và tăng thời gian chờ đợi cũng như chi phí kho và chậm việc lưu thông hàng hóa tại thị trường.

3.2. Chi phí phát sinh:

Chế độ kiểm	Chi phí lưu kho, nâng hạ hàng, đóng dấu lên thùng (USD/container)	Chi phí kiểm nghiệm (USD/container)	Tổng cộng (USD/container)
Kiểm cảm quan	1.500-2.000	Không áp dụng	1.500-2.000
Kiểm dư lượng kháng sinh, hóa chất tại phòng thí nghiệm của USDA	2.000-3.000	Không áp dụng	2.000-3.000
Kiểm dư lượng kháng sinh hóa chất tại phòng thí nghiệm độc lập thứ 3	2.000-3.000	1.000-2.000	3.000-5.000

Ngoài ra, nếu các kho (I-house) tại khu vực gần cảng đến bị quá tải thì sẽ phát sinh dự kiến khoảng 1.000-2.000 USD/container chi phí vận chuyển nội địa đến kho khác.

Tổng cộng chương trình kiểm tra hàng đến của USDA làm tăng chi phí khoảng **0.10-0.25USD/kg** sản phẩm (tương đương 3%-7% giá bán), làm ảnh hưởng đến tính cạnh tranh của sản phẩm cá tra tại thị trường Mỹ.

3.3. Thời gian chờ để hàng được đưa ra thị trường

Việc thực hiện kiểm tra 100% hàng đến còn làm mất rất nhiều thời gian chờ đợi trước khi sản phẩm được chính thức cho phép đưa ra thị trường tiêu thụ. Cho đến thời điểm hiện nay Vĩnh Hoàn có khoảng gần 200 containers được kiểm và chấp thuận với thời gian bình quân là 10 ngày tính từ ngày hàng hóa đến cảng. Trong trường hợp hàng thuộc chế độ kiểm tại phòng thí nghiệm độc lập thứ 3 thì sẽ mất tổng cộng 1 đến 2 tháng tùy theo mức độ yêu cầu hồ sơ của từng cơ quan FSIS tại địa phương.

III. ẢNH HƯỞNG NGẮN HẠN VÀ DÀI DẠM ĐẾN NGÀNH XUẤT KHẨU CÁ TRA CỦA VIỆT NAM VÀ NHỮNG KIẾN NGHỊ VỀ CHIẾN LƯỢC.

1) Kiến nghị sự hỗ trợ của Bộ Nông nghiệp và PTNT

Theo quy định, sau thời gian chuyển đổi 18 tháng, sản phẩm cá tra xuất sang Mỹ phải tuân thủ về các quy định ghi nhãn của USDA với sự khác biệt khá lớn so với FDA trước đây. Mặc dù USDA có các hướng dẫn nhưng bản thân họ cũng không tránh khỏi những lúng túng trong thời gian đầu. Doanh nghiệp gặp nhiều khó khăn và mất thời gian để hỏi và nhận được những hướng dẫn đôi khi mâu thuẫn và thay đổi đột ngột. Một số quy định áp dụng cho thịt không có nghĩa cho thủy sản, điển hình như mạ băng bảo vệ hay kê khai cách nuôi trồng trên nhãn. Ngày 21/8, FSIS mới công bố hướng dẫn bổ sung về ghi nhãn cho cá tra. Việc này dẫn đến tình trạng doanh nghiệp không kịp thay đổi những bao bì đã được in ấn theo quy định cũ, dẫn đến tồn kho bao bì rất lớn, thêm gánh nặng về chi phí. Cụ thể, như Công ty CP Vĩnh Hoàn hiện tồn bao bì cho hơn 150 containers với chi phí hơn 5 tỷ đồng, không sử dụng được. Chưa kể ghi nhãn sản phẩm trong thực tế có những trường hợp phát sinh đa dạng hơn hướng dẫn của USDA, nếu nhân viên kiểm tra của họ áp dụng luật một cách cứng nhắc có thể sẽ phát sinh những trường hợp hàng hóa bị từ chối nhập khẩu một cách oan uổng. Kính đề nghị Bộ Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn đề xuất kéo dài thời hạn áp dụng từ chối nhập hàng vì lý do ghi nhãn đến ít nhất **cuối tháng 12/2017**.

Ngoài ra còn một vấn đề lớn khá khẩn cấp doanh nghiệp xin kiến nghị Bộ hỗ trợ để tránh những tổn thất lớn và ách tắc xuất khẩu trong tháng 9 và những tháng tiếp theo. Ngày 24/8 một số cơ quan FSIS địa phương ra thông báo sẽ bắt đầu kiểm ghi nhãn vào ngày 01/9 **TÍNH THEO NGÀY HÀNG ĐƯỢC XẾP LỊCH KIỂM (INSPECTION DATE)**. Khi áp dụng kiểm hàng vào ngày 2/8 họ tính theo ngày thông quan (customs entry date) và đồng thời tại cuộc họp ở Richmond VA giữa FSIS và các doanh nghiệp ngày 27/6, FSIS có xác nhận là họ sẽ sử dụng ngày thông quan cho ngày 01/9. Thông thường hàng hóa đến Mỹ sẽ được thông quan khoảng 05 ngày trước khi hàng đến, cộng với thời gian giao hàng đến kho và xin lịch kiểm tra từ FSIS kéo dài, có một số lô hàng đã thông quan ngày 11/8 nhưng đến ngày hôm nay vẫn chưa có lịch kiểm. Nghĩa là các lô hàng này đáng lẽ không thuộc diện phải tuân thủ quy định ghi nhãn mới nhưng do cách tính thay đổi của FSIS và do có khoảng thời gian khá dài từ lúc thông quan đến lúc có lịch kiểm mà những lô hàng này sẽ bị từ chối nhập khẩu.

Đến thời điểm này, ví dụ riêng Vĩnh Hoàn đã có 6 lô hàng bị thông báo từ chối do ghi nhãn. Việc thay đổi cách kiểm hàng vào phút chót trong lúc hàng đã xuất đi từ Việt Nam gây khó khăn và tổn thất cho doanh nghiệp Việt Nam. Các lô hàng này, do không dự tính được động thái này của FSIS, doanh nghiệp vẫn xuất với bao bì cũ, chưa tuân thủ về quy định ghi nhãn mới, dự kiến riêng Vĩnh Hoàn có khoảng gần 130 containers sẽ rơi vào trường hợp này.

2. Ảnh hưởng đến ngành XK cá tra Việt Nam - Những kiến nghị về chiến lược.

Với những dự kiến về ách tắc, phát sinh chi phí khi FSIS thực hiện chương trình kiểm tra 100% hàng hóa tại cảng đến cùng với những vướng mắc về ghi nhãn, các doanh nghiệp đã giảm lượng hàng xuất sang Mỹ một cách nghiêm trọng trong tháng 8 vừa qua (XK giảm **58,5%** so với tháng 7/2017 và giảm **54,8%** so với tháng 8/2016). Với Công ty CP Vĩnh Hoàn - Một công ty XK cá tra lớn của Việt Nam sang Mỹ, lượng hàng xuất giảm gần 50% (tháng 8 xuất 130 containers so với lượng bình quân là 250 containers/tháng).

Tuy nhiên đây mới chỉ là những thách thức và ảnh hưởng ban đầu, Hiệp hội và các doanh nghiệp đã báo cáo và kiến nghị lên các cấp Chính Phủ trước đây, Farm Bill là một rào cản thương mại lớn, là công cụ hữu hiệu để Chính Phủ Mỹ bảo hộ nền công nghiệp catfish nội địa của họ, đồng thời là nền để họ có thể dễ dàng thực hiện cho các loài thủy sản nuôi tương tự như tôm và cá rô phi. Mỗi nguy Việt Nam có thể bị ngưng xuất khẩu cá tra vào Mỹ là khá lớn và cận kề. Lý do là vì bên cạnh việc kiểm tra 100% lô hàng tại cảng đến, Farm Bill còn có một chương trình đánh giá điều kiện tương đồng của nước xuất khẩu khá phức tạp và mới là công cụ hữu hiệu nhất để cản trở tự do thương mại.

Mặc dù đã có những tiến triển tốt trong quá trình hợp tác kỹ thuật của quá trình đánh giá tương đồng giữa 2 bên, Luật Phân Bỏ Ngân Sách 2018 mới đây yêu cầu cơ quan FSIS phải hoàn tất quá trình đánh giá tương đồng không trễ hơn ngày **01/3/2018**. Điều này có nghĩa là cơ hội để Việt Nam được xem xét trì hoãn một quyết định về tương đồng có thể mang tính bất lợi cho ngành cá tra là rất thấp và nguy cơ mất thị trường Mỹ là rất cao.

Vì mục tiêu phát triển của ngành cá tra Việt Nam, Hiệp hội VASEP và cộng đồng doanh nghiệp cá tra xin đề xuất một số kiến nghị về các bước đi chiến lược có thể giúp cứu ngành cá tra khỏi nguy cơ mất đi thị trường chiếm tỷ trọng gần 25% này, như sau:

1. Về tháo gỡ khó khăn trong thực tiễn và hợp tác kỹ thuật giữa các cơ quan quản lý ngành, Hiệp hội kính đề nghị Bộ trưởng Bộ NNPTNT có thư phản ánh, kiến nghị giúp doanh nghiệp về những khó khăn trên. Thực trạng trên một lần nữa chứng minh việc Bộ đã phản ánh trước đây đến USDA rằng các doanh nghiệp trong toàn chuỗi xuất khẩu, nhập khẩu và phân phối chưa thể sẵn sàng cho việc thực thi chương trình kiểm soát của Farm Bill vào 01/9/2017. Thị trường cần thêm thời gian để tránh những bất ổn là tổn thất lớn trong kinh doanh, thiệt hại kinh tế cho cả hai quốc gia.
2. Về con đường đấu tranh tránh mối nguy mất thị trường Mỹ vào tháng 3/2018, Hiệp hội và các Doanh nghiệp kiến nghị Chính Phủ việc tiến hành kiện ra WTO càng sớm càng tốt. Như các báo cáo trước đã nêu, các luật sư và chuyên gia đều tin tưởng rằng Việt Nam sẽ có một vụ kiện có nhiều khả năng thắng lợi tại WTO liên quan đến Chương trình Farm Bill của Mỹ. Ngoài ra, xét về đấu tranh lâu dài, động thái đưa vụ tranh chấp ra WTO được đánh giá sẽ thể hiện sự quyết tâm và chuẩn bị của phía Việt Nam, từ đó tạo được áp lực lên Quốc hội Mỹ và những người liên quan, có trách nhiệm xem xét, giải quyết các quan ngại của Việt Nam liên quan đến tự do thương mại

Hiệp hội VASEP và cộng đồng các doanh nghiệp cá tra trân trọng báo cáo và kính mong nhận được sự hỗ trợ và chỉ đạo của Thứ trưởng để giúp cho ngành cá tra Việt Nam vượt qua được khó khăn, tiếp tục duy trì và phát triển XK sang thị trường Mỹ và các thị trường khác.

Trân trọng cảm ơn và kính chào./.

Nơi nhận:

- Như trên;
- Tổng cục Thủy sản;
- Vụ HTQT;
- Cục NAFIQAD;
- VPDD HH;
- Lưu VPHH.

**TUQ. CHỦ TỊCH HIỆP HỘI CHẾ BIẾN VÀ
XUẤT KHẨU THỦY SẢN VIỆT NAM**

TỔNG THỦ KÝ HIỆP HỘI

Trương Đình Hòa